

PREZIDENT AGRÁRNÍ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY ZDENĚK JANDEJSEK:

Čeští zemědělci mají v Evropě své místo

První pololetí letošního roku s největší pravděpodobností již rozhodne o tom, jaký bude rámec evropského i českého zemědělství po roce 2020 a za jakých podmínek budou zemědělci a potravináři nadále působit a podnikat.

Vzhledem k tomu, že Česká republika má díky své historii a vývoji po roce 1990 svá specifika spočívající především ve větších výrobních celcích, vznášejí také požadavky, které budou současnou podobu sektoru respektovat a zároveň umožní další vývoj zemědělství a zpracovatelského průmyslu ideálně ve všech formách i velikosti. Jak v této souvislosti zdůrazňuje Zdeněk Jandejsek, prezident Agrární komory: „Každá suverénní země své zemědělce a potravináře chrání a podporuje, vědoma si strategického významu těchto sektorů a s výhledem do budoucna také v reakci na možné celospolečenské otřesy, kdy se potraviny a voda opět mohou stát základním předpokladem přežití společnosti. Podívejme se třeba jen na to, jakou paniku – a zde podotýkám v současné době blahobytu, na trhu způsobil nárůst cen másla a vajec. Z pohledu na aktuální dopad na spotřebitele šlo rozhodně o minoritní záležitost, ale jako varování do budoucna to nelze brát na lehkou váhu.“

■ **Právě relativně nízké ceny základních potravin a jejich každodenní dostupnost dnes vnímáme jako samozřejmost, což nikdy v lidské historii nebylo. Jak vnímáte toto téma vy?**

Celá problematika má hlubší příčiny a souvislosti. Na jedné straně lze naprosto vnímat a chápat historický úkol poválečné Evropy zajistit svým obyvatelům dostatek potravin, který posléze vyústil v širokou společnou zemědělskou politikou na jedné straně s podporami a růstem produkce a posléze, na straně druhé, s nezbytnou regulací nadprodukce neuplatnitelné na evropském trhu. Připomeňme jen zrušení mléčných kvót před třemi lety a cukerných kvót v loňském podzimu, a to po desítkách jejich fungování.

Tato nadvýroba úzce souvisí i s plýtváním potravinami. Podle oficiálních statistik dochází ročně na průměrného Evropana ke ztrátě více než 170 kilogramů potravin, přičemž v domácnostech je to více než polovina tohoto objemu. Tato čísla jsou doslova alarmující a svědčí o tom, že dnešní společnost nemá k potravinám dostatečný respekt, bere je jako samozřejmost a nakládá s nimi bez větší úvahy. Ostatně to se týká i spotřebního zboží. Ztratili jsme pojem o realitě, o práci a všech dalších vstupech, které za každým kilogramem potravin stojí. Z toho zřejmě pramení celospolečenská iluze našeho vyspělého světa, že potravin je dostatek, jsou levné, dostupné a bude tomu tak nejlépe navždy. Stejným příkladem může být pitná voda.

Ale opak je pravdou, potraviny a voda jsou základním limitujícím faktorem lidského života a jako takových si jich musíme vážít a nakládat s nimi s dlouhodobou rozvahou. Ta začíná u ochrany půdy, u šetr-

ných postupů v pěstování plodin i v chovech zvířat, v racionálním nakládání s hnojivými, chemii i s odpady, ale i ve zpracování a prodeji a samozřejmě i osvětou spotřebitelů. Uvědomme si fakt, že jen v potravinách k nám dovezeme zboží ve sto tisících kamionech ročně, pak se logicky ptám, kde je ochrana přírody a krajiny, kde je důraz na místní zemědělce a jejich dostupnou a bezpečnou produkci?

Podle statistik dochází ročně na Evropana ke ztrátě více než 170 kilogramů potravin

■ **Otevření trhu a volný pohyb zboží souvisí i s rozšířením EU v roce 2004 a posléze v dalších vlnách, kdy EU 15 využila zemí střední a východní Evropy vědoma si síly svého kapitálu, poskytovaných podpor, efektivity výroby i propojení národních řetězců. Jsme tedy zeměmi druhé kategorie?**

Pokud se na to podíváme silně kritickým pohledem tak ano. Ve státech, které do EU, přistoupily později, byla přes skryté podpory, masivní dovozy a supermarketů zlikvidována živočišná výroba ale i mnohá odvětví speciální, rostlinné produkce, ukázat mohu na ovoce, zeleninu, ale i na květiny. Země, jako Německo či Holandsko mají na hektar zemědělské půdy více než desetinásobně vyšší produkci, jejíž přebytek řeší právě umístěním na naše trhy za zvýhodněné ceny, kterým nejsme schopni konkurovat. Tyto lepší ceny ale nesouvisí s efektivitou vstupů či práce, ale spočívají jen a především ve skrytých národních podporách na jednotku produkce. Posudte sami – zemědělec dostane vedle běžných unijních podpor také národní motivační příplatky na zaměstnance, což jsou až desítky tisíc eur, dostane vyrovnávací příspěvky na mléko, či na prasnici a posléze i na odbyt. Popravdě, to se to pak vyváží.

■ **A jaké jsou dopady těchto nestandardních zásahů do našeho zemědělství?**

Následků je mnoho a zasahují celou strukturu národní agrární soustavy, která je už řadu let nezdravá. Většinový podíl má rostlinná produkce a rozměrů chovů zvířat klesá co do počtu i do objemu. Místo zhodnocení místní produkce vyvážíme komodity jako je obilí, řepku, syrové mléko, či zástav skotu. Posléze dovážíme potraviny, čímž ještě dále prohlubujeme nejenom závislost na dovozech ale i problémy s kapacitami místních zpracovatelů a samozřejmě také saldo agrárního obchodu... chováme se tedy spíše jako rozvojová země. V celkových výkonech agrární produkce jsme ostudně propadli až mimo oficiální statistiky, tedy až pod rok 1920 a naši politici zůstávají klidní.

Přitom s tím v praxi souvisí také špatné osevní postupy, nedostatek organické hmoty v půdě, devastace půdy a negativní vliv na životní prostředí, již zmíněná obrovská logistika a vliv dopravy na životní prostředí. Přes to, že výrobní

výsledky a náklady jsou u nás a v řadě nových členských zemí srovnatelné s EU15, nedokážeme konkurovat síle národních rozpočtů. A pokud zvedneme hlas, že výsledky fungujících podniků v nových členských zemích je třeba využít, dozvíme se z Bruselu pravý opak, tedy požadavek na zastropování, tedy omezení plateb na větší a velké podniky, přesahující úředně určenou výměru.

zultací, ale i mezinárodních konferencí, kde se prezentovaly nejenom priority a požadavky, ale také se již hledala jejich průřezová podpora. Tím zásadním dokumentem, od kterého se nyní vše vyvíjí, je tzv. Sdělení komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Výboru regionů z 29. listopadu 2017. Za sebe i z okolních ohlasů vidíme, že příliš konkrétních věcí Sdělení neřeší, spíše otvírá oblasti,

větší přenos zemědělské politiky na národní úroveň. Je zde podpora inteligentního a precizního zemědělství, které více vyhovuje požadavkům prostředí a zároveň znamená úsporu v nákladech na hnojení či ochranu porostů.

Za zcela zásadní považuji fakt, že důraz je kladen na zaměření podpor na skutečné zemědělce, tedy na ty, kteří se zemědělstvím skutečně primárně a podnikatelsky živí. Což je provázáno i na pomoc zemědělcům, aby se jejich příjmy přiblížily příjmům běžným v jiných odvětvích. Významná je tvorba pracovních míst ve venkovských oblastech.

Rozhodně se přimlouvám za větší zatraktivnění odvětví pro mladou generaci, což je tedy i o tom, změnit celospolečenské vnímání zemědělské prvovýroby. Ta již dávno není jen, lidově řečeno, o vidlích a holínkách, ale pracuje s nejmodernější technikou a technologiemi a i řidič traktoru je spíše IT specialista a operátor. Trendem je stále užší specializace, znalosti přírodních zákonitostí a potřeb půdy, plodin i zvířat, ale třeba i genetiky a šlechtění, a to vše ve vzájemné provázanosti. A zde jsem přesvědčen, že právě střední a větší podniky mají být nositeli nových myšlenek a inovací.

■ **Jaké jsou vaše konkrétní návrhy a představy k řešení nastavení budoucí společné zemědělské politiky Evropské unie?**

EU musí být v porovnání s vyspělými státy ve světě konkurenceschopná, což vidím v koncentraci výroby, či v posilování produktivity práce. Inspirovat se můžeme u tradičních lidů, kteří mají historicky silná odvětví, jako je vepřové v Dánsku, či mléko v Holandsku. Koncentrace kapitálu a produktivity práce musí růst jako v ostatních sektorech. Globalizaci nezastavíme, proto je třeba úplně zapomenout na zastropování a podporovat to, co výrobu zlevní. Dále je potřeba vytvořit podmínky k důstojnému životu na venkově, což vedle logické podpory malých a rodinných farem ale znamená také zveřejňování podniků, kde je možná vzájemná zastupitelnost a ne práce 365 dní v roce. Zapomenout nechci ani na zjednodušení pravidel a snížení byrokratických výmyslů, díky nimž živíme stále větší armádu úředníků.

Důraz kladu na ochranu životního prostředí, na rozvoj precizního zemědělství, na vyváženost rostlinné a živočišné výroby. Nelze donekonečna pokračovat v neproduktivních podporách venkova přes zemědělství, na to zde máme jiné programy. Nutné je omezit skryté národní podpory, které ústí v nekalou soutěž. Nezbytné je také udržet a posílit rozvoj výroby podle přírodních podmínek a zajistit export případné nadprodukce mimo EU. Faktem je, že někdy po roce 2050 se očekává zlomení hranice světové populace 10 miliard obyvatel a i tyto lidé logicky budou chtít jíst a pít. Zajistíme jim to klidným postupem, nebo se raději budeme chystat na migraci a celosvětové otřesy?

■ **Kde tedy vidíte budoucí Evropskou unii, její zemědělce**

a jejich práci v krajině, ve výrobě potravin pro naši společnost. Jakou máte ideální vizi rozvoje?

Evropská unie musí fungovat jako silná a efektivní ekonomická protiváha světovým velmocem. Dosahujeme špičkových výsledků v kvalitě výrobků, v hygieně výroby potravin, v užitkovosti jednotlivých odvětví, to vše s výrazným společenským bonusem, který se skrývá ve velmi vysokých standardech péče o krajinu, ale i o plodiny či hospodářská zvířata určené posléze k výrobě potravin. Zemědělství tedy je komplexní službou naší společnosti, které si zasluhuje podporu dnes, ale i do budoucna.

Nutné je omezit skryté národní podpory, které ústí v nekalou soutěž

Brusel a národní vlády musí vytvářet podmínky, aby výroba rostla, přebytek je možno exportovat. Všechny členské státy musí vidět, že i v zemědělství dochází postupně ke zlepšování podmínek a hlavně k postupnému sblížení životní úrovně. V tomto směru se i já, jménem českým zemědělci, snažím o maximálně aktivní komunikaci k bruselským institucím, naší vládě i všem spotřebitelům, aby všichni vnímali nejenom naše problémy, ale i celkový přínos naší práce.

■ **Poslední otázka směřuje k volbám prezidenta republiky, kde komora zachovávala profesní odstup a političnost. Jak nyní hodnotíte výsledek z pohledu zemědělce a potravinářů?**

Jsem přesvědčen, že kampaň k prezidentským volbám byla mimo jiné zcela zbytečně postavena jako konfrontace mezi městem a venkovem. Žijeme v relativně malé České republice a z podstaty věci bychom tak měli hledat témata ale i osobnosti, které nás spojují a ve svém důsledku náš národ posílí. Komora má mezi svými členy rodinné farmy, menší, střední i velké podniky a hlavním měřítkem hodnocení v mých očích není jejich velikost či zaměření, ale výsledky jejich práce, péče o půdu a působení v krajině, nabídka zaměstnanosti a tvorba přidané hodnoty či aktivní zapojení do života na vesnici, který pro své trvalé obyvatelstvo musí zůstat živý a plnohodnotný. Do toho myslím zapadá i obhajoba mandátu prezidentem Milošem Zemanem, který jak vnímám, vyznává podobné hodnoty.

Z mého profesního pohledu tak zvítězil kandidát, který dokázal našim zemědělcům a potravinářům dlouhodobě naslouchat, vnímat jejich problémy a pomáhat v jejich řešení konkrétními radami a činy, ale třeba i proexportními aktivitami. Čeští zemědělci a potravináři tak budou mít v čele státu i nadále svého příznivce, přičemž právě tato kontinuita je nyní v době zásadních jednání o budoucí podobě národní i evropské zemědělské politiky o to významnější.

Stránku připravil Jiří Tichý

Fotoarchív AK ČR

■ **S ohledem na vyjednávání o rozpočtu Společné zemědělské politiky se objevují signály o snížení či rozdělení agrárního rozpočtu, jak byste tyto finance obhájil?**

Jak jsem již zmínil, potraviny, voda a vzduch pochází z krajiny, kterou je nezbytné obhospodařovat. Všechno jsou to zároveň strategické suroviny, na kterých je naše společnost životně závislá. Vnímám, že dnes se to může zdát jako strašení, ale o migrační vlně a všech problémech které způsobí, jsme před pár lety také neměli ponětí.

Vezmeme-li v úvahu fakt, že ve skutečnosti je z rozpočtů členských států EU na zemědělství určeno jen 0,38 % podílu na HDP pak nevím, o jaké masivní podpoře je řeč a nechci ani připouštět diskuzi o krácení tohoto rozpočtu. Není rozumné snižovat finance ze zemědělství k pokrytí nákladů na obranu, či migraci a zvažovat se funkčního evropského modelu v čase nejisté budoucnosti, protože i přes veškerou kritiku, kterou ke Společné zemědělské politice mám, vnímám její zásadní úlohu a funkci.

■ **Pane prezidente, můžete se tedy blíže zastavit u jednání o budoucnosti zemědělství a potravinářství po roce 2020?**

O novém rámci společné zemědělské politiky se mluví již více než rok a to jak na úrovni organizací, tak národních vlád a logicky také všech dotčených bruselských institucí. Proběhla řada diskuzí, veřejných kon-

nabízí témata i možnosti řešení. O jejich finální podobě se bude jednat v tomto pololetí.

Zemědělci napříč Evropskou unií dlouhodobě volají po spravedlivější, jednodušší a flexibilnější politice, která bude motivovat k produkci potravin a nikoli stohů papírů. Široká

V celkových výkonech agrární produkce jsme ostudně propadli až mimo oficiální statistiky, tedy až pod rok 1920

veřejnost očekává, že zemědělci budou výměnou za veřejnou podporu, které se jim dostává, přispívat k potravinové bezpečnosti Evropské unie, k tomu, aby na pultech obchodu ve všech členských zemích Evropské unie byl dostatek kvalitních potravin vyprodukovaných udržitelným způsobem za dostupné ceny. A tento názor směrem k Bruselu obhájují také.

■ **Lze ze sdělení vyčíst také nějaké pozitivní signály k diskuzi?**

V obecné rovině lze vnímat, že komise vychází ve svých návrzích vstřícně k současnému trendům, ale na jejich konkrétní zpracování si ještě počkáme. Každopádně vidím zde posílení pravomocí při koncipování cílů a zároveň větší díl odpovědnosti členských států, to znamená

Partnerem stránky je

AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky